

Ruskaretki 2020

(Visannon maja Yli-Muonio, Äkäsmylly, Pakasaivo, Pallastunturin luontokeskus, Taivaskero, Särkitunturi, Jerisjärvi, Kalapirtit, Veli Koljosen taiteilija-ateljee, Keimiötunturi, Olostunturi)

5.9.2020

Lauantaina jo varhain aamulla lähdemme Mäntsälän tiikusateesta bussilla kohti Yli-Muoniota. Mäntsälän Retken ruskavaellus on alkanut. Koko päivä tässä matkustamisessa menee, mutta mukavan väljästi on tilaa kaikille. Koronasuositukset on otettu vakavasti ja jokaiselle on oma kahden istuimen paikka. Käsidesiä on tarjolla bussin molempien sisääntulojen luona ja maskeja suositellaan käytettäväksi sopivasti harkinnan mukaan.

Aikaa on matkan varrella katsella maisemia, olla ajatuksissaan, kirjoitella, lukea, jutella matkaseuralaisten kanssa. Pohjoisempana ohitamme hurmaavasti omaa tahtiaan kulkevia lappalaisia matkaajia, kuva alla parista tällaisesta kanssakulkijasta. ❤️

Visannon maja on itsenäinen, kristillisellä pohjalla toimiva leirikeskus, jonka toimintaa ylläpidetään lähinnä talkoovoimin. Oikein mainio majapaikka tälle vajaan kolmenkymmenen hengen vaellus- ja patikkaporukalle.

Tornionjoen Etuväylä Visannon majalta kuvattuna

*Riekonmarja oi
väritä ranta joen
aamuhämärän*

*menköön jo usva
yli veden kuohuvan
alle mättäiden*

*Lapin lumosta
kuiskailee saloja sen
värit kosteuden*

*vangitsen hetken
sydämen sielun sisään
muistot aisteistain*

6.9.2020 Sunnuntai

Koko porukan kanssa ajamme Äkäsmyllylle. Kymmenen urheinta on laskettu ja pian heidät lasketaan vapaaksi maastoon. Haetaan sitten loppuviikosta jostakin mihin ovat seikkailussaan saapuneet. Kokenutta ja innokasta sakkia. Meidän, jotka olemme valinneet leppoisamman vaihtoehdon viikoksi, taitaa käydä heitä ja erämaahan lähtöä vähän kateeksikin. Vielä napataan komea kuva kymmeniköstä rinkat selässään. Me loput pääsemme kokemaan Lapin luonnon hurmaa kävellessämme Äkäsmyllylle polkua pitkin. Paikallinen cafe ei ole auki enää näinä syyspäivinä. Mainostavat kuitenkin kohdetta mystisenä ja historiallisesti merkittävänä, ja lupaavat toimia ekologisesti ja kestävän matkailun periaattein – hienoa! Olisimmeko osanneet varautuakaan, kahvilan asiakkaita pyydetään ottamaan oma kuksa mukaan. Ja toden totta, paikka on satumaisen kaunis ja hieno.

Äkäsmyllyllä käynnin jälkeen suuntaamme bussin Teuvon ja Juhan ohjaamana Pakasaivolle. Jollakin kirjoittajalla ainakin meinaa olla lappalaissanan tavuttamisen ymmärrys vaikeaa. Pakasaivoksi meinaa väkisin se katkeilla. Kyseessä on kuitenkin saivojärvi. Tämä saivo on kapea ja reilun kilometrin mittainen. Järveä ympäröivät jyrkänteet nousevat jopa 60 metriä vedenpinnan yläpuolelle. Korkealta rotkoon katsoessa maisema hiljentää äänen ja jättää ihmisen paikalleen vain ihmettelemään luonnon kauneutta. Tätä maisemaa ovat aikoinaan mannerjäätikön sulamisvedet muokanneet kallioperän murroslaaksoon. Todella, mielikuvitus laukkaa mystisiin menneisiin. Pakasaivoa kutsutaan myös nimellä "Lapin helveti". Saivojen on aikoinaan uskottu olevan kaksipohjaisia, tai kuten eräs ystävä kertoi, pohjattomia. Kalat voivat kadota alempiin vesiin.

Samuli Paulaharju kiteytti vuonna 1922 näin: "Kaikkein merkillisimpiä Lapin vesistä ovat saivot ja saivojärvet, sellaiset ihmeelliset järvet, joita saattaa olla ainoastaan Lapissa, ihmeitten maassa. Oikeita täydellisiä saivoja ovat semmoiset umpinaiset tunturi- ja vuomajärvet, joista ei johdu minkäänlaista jokea ulos, ja joihin ei laske mitään jokea".

Pakasaivo kuuluu Suomen merkittäviin kulttuuriympäristöihin ja muinaisjäännösalueisiin. Pakasaivon alue on Metsähallituksen päätöksellä suojeltu kohde. Suomessa muinaisjäännösten ja sen maaperän vahingoittaminen on lailla kielletty ja järvellä toimimiseenkin tarvitaan Metsähallituksen lupa. Me nautimme paikan tunnelmasta maisemien ihailun jälkeen vielä nuotiopaikalla tulien ääressä lounasta samalla syöden.

7.9.2020 Maanantai

Olipas mitä upein päivä. Mieleenpainuvimpia kokemuksia päivästä oli patikointi ylös ja alas Taivaskerolle upeissa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alueen maisemissa. Ylhäältä saimme näkymän kaikkiin ilmansuuntiin. Sääkin helli meitä auringolla ja lämmöllä. Ruskan värit loistivat.

Aamu alkoi reilusti ennen kuutta aamiaisen teolla ja puuron keitolla. Sumuisena aamuna oli mahdollisuus napata mahtavia usvakuvia Muonionjoen koskesta majan edessä.

Jo bussimatka aamuisessa auringonpaisteessa Pallakselle oli täynnä hienoja Lapin luonnon maisemia ja ruskan väriiloistoa. Paikan päällä porukkamme jakaantui pariin eri ryhmään - osa lähti valloittamaan Taivaskeroa, osa teki lyhyempää ruskalenkkiä Pallastunturin luontokeskuksen lähetyvillä ja asettui hiukan aiemmin jo laavulle vastaanottamaan tunturinvalloittajia.

Patikointireitti ylös Taivaskerolle kulkee helppokulkuista polkua, josta on paikoitellen kehittynyt lähestulkoon tie. Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on perustettu vuonna 2005 ja sen alkuperäinen osa, Pallas-Ounastunturin kansallispuisto, vuonna 1938. Täällä liikutaan taigan alueella eli pohjoisen havumetsävyöhykkeen metsissä, joita löytyy EU:n alueella vain Suomesta ja Ruotsista. Ikimetsien sammalta, jäkäliä, jotka kertovat puhtaasta ilmasta. Täällä on hyvä hengittää. Taigan lisäksi täällä on ikiaikaista taikaa, jossa menneiden ja tulevien sukupolvien elämät voivat kohdata nykyiset mielet. Kuljemme vyöhykkeet läpi havumetsän ja tunturikoivikon, kohti puutonta

paljakkaa. Ihastelemme ja ihmettelemme riekonmarjojen väriloistoa. Maaruska-sanankirjaimet leikittävät mieliä. Tänne on palattava, herää ajatus, vaikka vasta paikan päällä olemme. Mieltä kutkuttaa, mutta omaksumiskyky kerralla on kovin rajallinen.

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alueella tehdään monialaisesti tieteellistä tutkimusta, mm. metsänrajametsistä, matkailun ympäristövaikutuksista ja myyräpopulaatioista. Miten kiinnostavaa, ja voi kunpa näidenkin tarkemmalle tutkimiselle löytyisi aikaa. Myös saamelaiskulttuuri ja sen historia käväisee hipaisemassa uteliasta mieltä. Entäs sitten kieli – saamenkielistä alkuperää, sittemmin lähemmäs helppoa suomea muotoutuneita sanoja on mukavaa ottaa etenkin kirjoitettuun kieleen sitä rikastamaan. Kerot, lompot, mellat ja vuomat kumppaneineen ovat oivaa runomateriaalia.

Ylhäällä avautuvat mahtavan upeat maisemat. Myös reitti takaisin alas luontokeskukselle on mitä hienoin. Laskeudumme pitkin vihreää kurua. Korkeuserot ovat yllättävän jyrkän näköisiä, erityisesti taakse ylöspäin katsottuna. Matkaa kierroksellemme kertyy yhteensä 12 kilometriä. Hyvin jaksamme, välillä toisiamme kannustaen. Rennon hultaton höpöttely laittaa vauhtia köpöttelyyn, ja nauruherkkää on väki vielä bussissa paluumatkallakin. Eikä patikan jälkeen laavulla sentään nautittu muuta kuin lounasevää ja pannukahvit. Mainiot olivat nekin! Muoniossa käymme vielä ”kukkakaupassa”. En ihan ymmärrä näitä lappalaisia kukkakauppoja, joista saa ruusujen lisäksi ostettua kuohuviiniä.

Paluumatkan reitille sattuu sopivasti myös uimapysäkki ja rohkeimmat riisuvat vikkelaasti bussissa ja kirjaavat hiekkarannalta viileään veteen. Illalla Visannon majan saunasta nämä rohkeli-
kot käyvät jälleen Muonionjoessa kastautumassa.

Illan iloksi ja herkuksi paistetaan majan alapihan kodalla lettuja, kuten monena muunakin iltana.

Myös korttipakka kuluu illalla vielä Majan pelin tiimellyksessä, niin ja Lappi- ja Muonio-aiheinen tietovisakin pidetään. Joukkueet suhtautuvat visaan jokseenkin tosissaan, jopa niin, että jälkipuheita käydään nukkumaanmenoon saakka. Ihania heittäytyviä ihmisiä meillä täällä on koossa!

8.9.2020 Tiistai

Päiväpatikkaporukan rytmi ja kulkutapa suosii erityisesti kirjoittajaa. Aamusta jo kaikki ovat virkeitä ja juttelevat mukavia. Tässä joukossa on hyvä olla ja ajatuksenidut saavat sopivasti uutta kasvualustaa ja lannoitetta. Bussimatkat päivän patikointikohteisiin antavat aikaa ja tilaa kirjoittaa mietteitä muistiin. Isotkin asiat pohdituttavat pientä mieltä. Ajatuksissaan pääsee kauas ja syvälle, mutta ruskavaelluksen upeat kokemukset kiinnittävät samalla tiukasti nykyhetkeen ja läsnäoloon.

Bussi kuljettaa meidät Särkitunturin juurelle. Patikoimme helppo- ja hyväkulkuista reittiä pitkin laavulle, jolla meidän joidenkin suuri odotus palkitaan. Tapaamme kuukkelin. Matkalla tunturiin maisemat ja väriloisto saavat pään kääntyilemään sivuttain ja ylös-alas jatkuvaa liikettä. Ei tiedä katsoisiko eteen vai taakse. Vähintäänkin kameran kautta usein. Huipulla tuulee ja nuotiomakkarat maistuvat paluumatkalla laavulla.

*Kuukkeli arka
kuinka sitä kutsua
kädelle käymään*

*kieltä saamenko
sinä kuulet kuuletko
vai lintua vaan*

*näemme saman
polut värit tunturiin
ne vievät meidät*

*Maisema hurmaa
laavulla kohdataan taas
lintu rohkea*

Illalla käymme vielä kirkkokonsertissa Muonion kirkossa. Seeli Toivion selloesitys on hieno. Tämä valtavan taitava muusikko liikuttaa esityksellään meistä monen tunteita vahvasti.

9.9.2021

Ruskaretken puolivälissä, keskiviikkona, vietämme me päiväpatikkaporukan kanssa enemmän kulttuuripäivää kuin liikuntapäivää. Tosin Visannon mökin ympäristössähän näkyi meitä vaelluskenkiin varustautuneita sienestäjiä ja marjastajia pitkin viikkoa, päivittäin, aamuin illoin. Omavaraistalouden ja keräilykulttuurin arvostajia sattui mukavasti sakki täyteen.

Jerisjärven Keimiöniemellä pääsemme ihastelemaan yhtä Lapin historiallisesti tunnetuimmista ja kokonaisuutena parhaiten säilyneistä kalakentistä. Järven länsirannalla on pitkänä rivinä toistakymmentä hirsirakenteista kalapirttiä ja kala-aittaa. Rakennukset ovat osin 1800-luvulta, vanhimmat jopa 1700-luvulta. Kalaa täällä on pyydetty jo ennen asutusta, Jerisjärven on mainittu 1550-luvun veroluetteloiden mukaan olleen yksi kalaisimmista. Siikaa ja muikkua on tällä Lapin järvellä riittänyt. Kohde on ainutlaatuinen pala historiaa lappalaisuudesta keskiajalta alkaen. Ja mikä hienointa, yhä nykyäänkin kalastajat käyttävät näitä historian havinan ja tunnelman säilyttäneitä rakennuksia.

Jerisjärvi itsessään on lumoava varsinkin näin kuulaana, kirkkaana syyspäivänä ruskavärien leimuessa niin maassa kuin puissa. Keimiötunturi järven rannalla sijaisevien kalapirttien taustalla maalaa maisemalle vahvan kehyksen.

Pirtin ikkunasta sisään kurkaten – vai ulos?

Täältäpä sitten olikin hyvä siirtyä lappalaisen maiseman maalaamisen mestarin luokse. Veli Koljosen taiteilija-ateljee ei todellakaan jättänyt meitä kylmiksi.

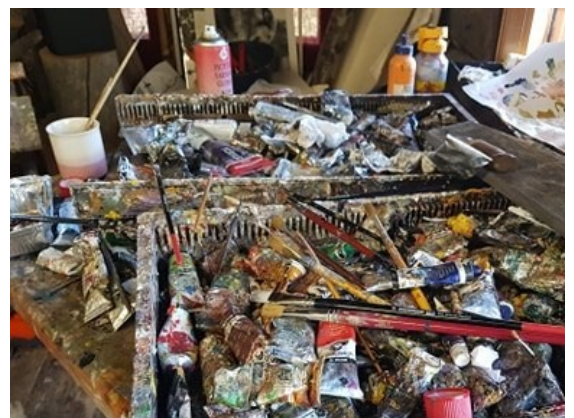

Veli Koljosen kelohonkaisen, monimuotoisen taiteilija-ateljeen pihapiirissä meitä vastaanottaa kanat ja kukot. Taisi joku huomata pihan perällä muitakin kotieläimiä. Jo piha-alue huokuu boheemia taiteilijaelämää kaikille aisteille. Kutkuttaa astua rakennuksiin sisälle. Kanat seuraavat meitä eteiseen ja tupaan saakka.

Koljosen ateljee rakennuksena imaisee helposti ensin ihmettelemään kaikkia huoneita, tunnelmia, salien ja käytävien varsilla piileskeleviä salasopukoita. Tämä on kuin pieni harmaapuinen keskiaikainen linna. Me olemme lähellä tarvita karttaa välttääksemme eksymisen, mutta talon maahiset ja menninkäiset varmasti auttaisivat eksyneitä takaisin valtavyylille. Uima-altaaseenkaan ei nyt onneksi pääse hukkumaan, se on vedestä, ja kuolleista rotista tarinan mukaan, tyhjä.

Hetken päästä huomaamme sentään varsinaisen taiteen. Koljonen tunnetaan erityisesti Lapin luonnon kuvaajana. Kaikkialla talon seinät ovat täynnä öljyvärimaalauksia, Koljosen ikuistamia mitä mystisimpiä tunnelmia; väriloistoa, hämärää hiljaista usvaa. Kaikkia Lapinmaan vuodenaikoja. Monilahjakkuus, taiteilija Koljonen hemmottelee meitä myös musiikkiesityksellään. Kuulemme hänen laulamanaan ja pianolla säestämänään niin lainattuja sävelmiä kuin hänen omaakin musiikkiaan. Välillä mikrofoni mykistyy paristojen vähävirtaisuudesta ja me kuulijat silkasta lumosta. Kantelekin saattoi soida hänen sormissaan jossakin vaiheessa.

Ymmärtääksemme talosta saattoi löytyä kanojen lisäksi koiria, lampaita ja hevonen. Lapinkaloja uiskenteli isossa akvaariossa ja ylimmäisen kerroksen, jonka kerrosnumeroa voi vain arvailla, lattioilla oli jätöksistä päätellen astellut... hmm. ehkä poro? Kanat eivät siis ole täällä yksinäisiä eläimiä. Pääsimme todistamaan sen mitä Veli Koljonen kertoo nettisivuillaan: täällä hän elää todeksi taiteilijaelämäänsä.

10.9.2020

Tätä vajaan kahdenkymmenen hengen joukkuetta ei tarvitse komentaa toimimaan. Aamun lähtöaika on kuultu, aamiaiset syöty ja reppuihin pakattu päivän eväät. Tänään bussimme keula lähtee kohti Keimiötunturia. Siitä tulee kolmas tunturin huiputus tällä viikolla: Pallastunturin Taivaskero ja Särkijärven tunturi on saavutettu jo alkuvuikosta. Osa meistä suuntasi Keimiötunturin sijasta luontopoluille, joilla oli myös ollut hienot maisemat ja tunnelmat. Tunturin laen saavuttamiseen saattoi kannustaa jonkinlainen kilpailuvietti itseä kohtaan – jaksan tai en, menen silti. Jos vähän lonkissa kolottikin edelliset päivät, niin sitä ei juuri ääneen tunnustettu. Mennään nyt kun suinkin vielä jaksetaan. Kanssakulkijat kannustavat. Ja ikävuosia enemmän saavuttaneet patikointikaverit ovat mahtavia esikuvia kaikille nuoremmille. Minäkin haluan olla vielä kymmenien vuosien päästä noin hyvässä kunnossa! Tämä vaellusviikko kannustaa taas patikoimaan vapaa-ajalla muutoinkin – mikä olisi hienompi tapa ylläpitää lihaskuntoa, liikkuvuutta ja aerobista kuntoa, samalla kun mieli saa rauhaa ja voimaa luonnon ihmeistä.

Keimiötunturille patikointi ja maisemat sieltä ovat viikon kolmannet. Ja samalla viikon kolmannet erilaiset. Vaikka reitistä tänne oli uteliaana kysely etukäteen ja ensikertalaiset yrittivät muodostaa kuvaa mihin ollaan astumassa, vasta askeleet ylös tunturiin antavat tunnelman. Tänään viimeistään tulee täyteen vuoden ihastuneiden huokausten määrä – jos sellainen olisi olemassa. Onneksi ei. Joten joukolla taas astelemme eteenpäin ja hurmaannumme ääneen ja äänetönnä itseksemme. Ja toistemme korville kerromme mitä silmämme näkevät. Kameran kautta pitää taas katsoa usein alaspäin ja ylöspäin.

11.9.2020 Perjantai

Perjantai ei ole pullavapaa päivä. Osa meistä hyppäsi bussin kyytiin matkatakseen Jounin kauppaan, osa teki pienen kävelylenkin majaa ympäröivissä maastoissa palatakseen kahvi- ja pullapöytään majalle, ja sinnikkäimmät ja tunnollisimmat ruskavaeltajat vaelsivat vielä Olostunturin laelle ruskaa ihastelemaan. Päivä oli kaikille edelleen hieno, ja ilta varsinainen juhailta. Saimme bussin kyydissä takaisin myös viikon luonnossa vaeltaneet rinkaselkäiset ystävämme kanssamme majalle.

Ruskamatkan yhtenä kohokohtana oli jo odotettu Pentin ja Teuvon valmistamaa poronkäritystä – eikä suotta! Jos ruoka oikeasti voisi herkullisuudellaan viedä kieleämme mennessään, niin meille olisi käynyt – sanattomia olisimme loppuelämämme.

12.9.2020 Lauantai

Kotimatka on edessä väkisinkin. Kukaan ei kehdannut linnoittautua ja piiloutua Visannon majan jonkun huoneen sängyn alle Lappiin jäädäkseen. Ehkä meitä kaikkia odotti arkisempi elämä jälleen tämän hienon ruskamatkaviikon jälkeen. Majalla kuuleman mukaan kyllä olisi ollut kaksi pakastearkullista lohta evääksi, olisihan sillä jonkun aikaa pärjännyt. Kotimatkalla pysähdyimme onneksi kuitenkin vielä Kukkolankoskella, josta saimme tyydytystä kalahimoomme. Kalastajat olivat savustaneet siikasaaliit kuin meitä varten ja niistäpä saatiinkin oivat kotiin viemiset.

Viikon rinkkaporukka oli kirjoittanut oman matkaraporttinsa viisaasti jo matkan aikana, tuoreesta muistista. Saimme kuulla sen iloksemme paluumatkalla bussissa. Täällä on heidän tunnelmansa kaikille luettavaksi: https://www.mantsalanretki.fi/ruskaretki_2020.pdf

Tästä päiväpatikkaretkeläisten matkaraportista on rakenteilla myös video, kiitos siitä jo etukäteen Pentti. Sitä ennen, toivottavasti tämäkin kertomus matkasta ilahduttaa ja kannustaa kotimaanmatkailuun ja Lappiin meitä entistä enemmän.

Kiitämme lämpimästi hienon matkamme vetäjiä sekä kaikkia matkatovereita. Kurittakaamme korona ensi syksyyn mennessä voimattomaksi, ja palatkaamme jälleen Lapin maisemiin.

*Rakennettiin uusia tuttavuuksia,
ystävyyksiä
samanhenkisten ihmisten,
samoista asioista hurmaantujien.*

*On koettu yhdessä
ja jaettu
kuljettu hetki toistemme rinnalla
Oltu toistemme turvana*

*Lapintaika laittaa mieliin lisämausteensa
asettaa matkan muistojen parhaimmistoon.*

Sari Saarinen 30.1.2021